

Inspire – Hva skjer?

Dag Høgvard

Dag Høgvard: INSPIRE: An update

KART OG PLAN: Vol. 68, pp. 167–174. P.O.B. 5003, NO-1432 Ås. ISSN 0047-3278

The European Union has adopted a directive to establish an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE). The main focus of the directive is on environmental issues, but it is expected to have consequences for eGovernment in general. Each country will establish and operate a network of Internet based spatial data services. The primary intent of the services will be to enable institutions to share spatial data, but they will also be available to the general public. The first version will be operational in 2010. Norway has so far regarded the directive as relevant to the EEA agreement. Norway will be obliged to implement the directive on the same schedule as other European countries if the directive becomes part of the EEA agreement.

Key words: INSPIRE, spatial data infrastructure

Dag Høgvard, Senior advisor, Ministry of Environment, P.O.Box 8013 Dep, NO-0030 OSLO.
E-mail: Dag.Hogvard@md.dep.no

Sammendrag

EU har vedtatt et direktiv som skal sikre praktisk tilgang til offentlige geodata. Direktivet fokuserer på oppgaver som kan få virkninger for miljøet, men vil trolig ha betydning for elektronisk forvaltning generelt. Hvert land skal etablere og operere et nettverk av internettbaserte geodatatjenester. Tjenestene skal først og fremst gjøre det mulig for offentlige myndigheter å dele geodata med hverandre, men tjenestene skal også være tilgjengelig for allmennheten. Første versjon av tjenestene skal være i drift i løpet av 2010. Norge har så langt betraktet direktivet som relevant for EØS-avtalen. Blir direktivet en del av avtalen, må Norge følge opp direktivet etter den samme timeplanen som de andre europeiske landene.

Innledning

EU skal etablere en felles infrastruktur for geografisk informasjon – Inspire¹. Målet er å sikre tilgang til offentlig forvaltede geodata, bl.a. om natur, samferdsel, bebyggelse, befolknings- og miljøforhold. Et direktiv² om

dette rettet til medlemsstatene i EU, ble satt i kraft 15. mai 2007.

Direktivet fokuserer på elektronisk deling av data mellom offentlige myndigheter for oppgaver som kan få virkninger for miljøet, men vil trolig ha betydning for elektronisk forvaltning generelt.

Direktivet har som utgangspunkt at geodata bør lagres, gjøres tilgjengelig og vedlikeholdes på det mest hensiktsmessige forvaltningsnivået. Geodata fra ulike kilder bør kunne kombineres på en konsistent måte, og deles mellom mange brukere og brukerapplikasjoner. Geodata som samles inn på ett myndighetsnivå, bør kunne stå til rådighet for myndigheter på andre nivåer. Direktivet skal bane vei for en gradvis harmonisering av geodata mellom medlemsstatene, men er ikke et program for innsamling av ny informasjon.

EU ser på Inspire som et viktig tiltak for å gjøre miljøinformasjon lettere tilgjengelig, og som en forutsetning for å lykkes med å følge opp miljøpolitikken og etablere tjenester for miljøovervåking og sikkerhet.

Norge har støttet arbeidet med direktivet. Komiteen for det europeiske økonomiske

1. Infrastructure for spatial information in Europe. Se kommisjonens nettside <http://inspire.jrc.ec.europa.eu/>

2. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF av 14. mars 2007 om etablering av en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskapet (Inspire).

samarbeidsområdet (EØS) har imidlertid ikke ferdigbehandlet direktivet. En beslutning om å ta direktivet inn i EØS-avtalen er derfor ikke fattet.

Geodatatjenester

Direktivet krever at medlemsstatene etablerer og opererer et nettverk av følgende geodatatjenester:

- *Søketjenester*: Tjenester som gjør det mulig å søke etter data og tjenester ut fra innholdet i de korresponderende metadata, og vise innholdet av metadata
- *Visningstjenester*: Tjenester som gjør det mulig å vise geodata, herunder tegnforklaring og relevante metadata
- *Nedlastningstjenester*: Tjenester som gjør det mulig å laste ned kopier av geodatasett eller deler av slike sett, eller få direkte tilgang når det er hensiktsmessig
- *Transformasjonstjenester*: Tjenester som gjør det mulig å transformere geodata for å oppnå interoperabilitet
- *Påkallingstjenester*: Tjenester som gjør det mulig å påkalle geodatatjenester

Tjenestene skal først og fremst være det praktiske grunnlaget for deling av data mellom offentlige myndigheter, men tjenestene skal også være tilgjengelig for allmennheten. Tredjeparter som har geodata som omfattes av direktivet og som de ønsker å gjøre tilgjengelig via nettverket, skal ha mulighet for dette.

Arkitektur

Med tjeneste forstås i denne sammenhengen en edb-kapasitet gjort tilgjengelig via Internett. Tjenestene er således ikke nødvendigvis å forstå som brukertilpassete applikasjoner. Utviklingen av slike applikasjoner ligger utenfor Inspire, bortsett fra at Kommisjonen skal operere en felles europeisk geoportal som gir tilgang til alle de nasjonale tjenestene.

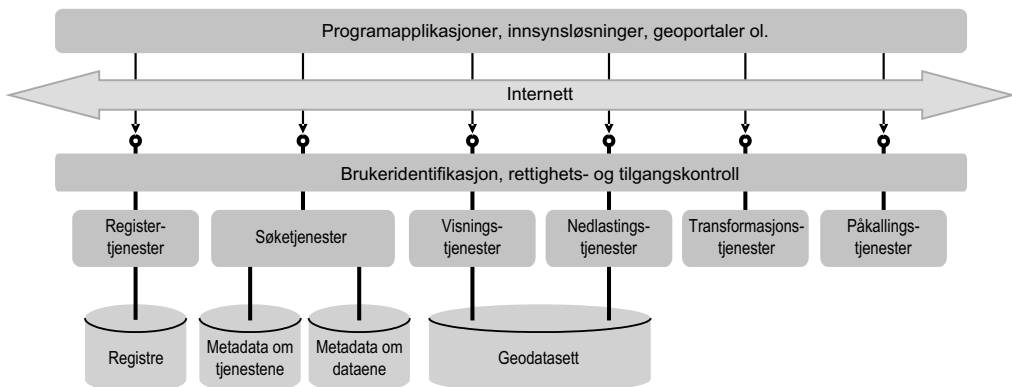
Kommisjonen har lagt fram et forslag til en tjenestearkitektur i dokumentet *Inspire Network Services Architecture (2007-12-17)*. I tillegg til de fem tjenestetypene som er definert i selve direktivet, beskriver dokumentet også behovet for et lag som kontrollerer brukeridentifikasjon og tilgangsrettigheter. Dokumentet beskriver også behovet for såkalte registertjenester, dvs. programaksessbare dataspesifikasjoner, objektkataloger, datamodeller, kodelister ol.

Geodata

Direktivet gjelder for offentlige geodata i elektronisk format. Temaene som er omfattet, er listet i tre vedlegg til direktivet. Tredelingen har først og fremst betydning for de ulike tidsfristene direktivet opererer med. Temainnholdet og hvordan det er fordelt på de tre vedleggene, er listet opp i tabell 1.

Interoperabilitet, dataharmonisering og datautveksling

Interoperabilitet blir vanligvis definert som evne til å kommunisere, kjøre programmer,

Figur 1: Inspire: Teknisk arkitektur

Vedlegg	Tema
1	Koordinatbasert referansesystem Geografiske rutenettssystemer Stedsnavn Administrative enheter Adresser Matrikkelenheter Transportnett Hydrografi Verneområder
2	Høyde Arealdekke Ortofoto Geologi
3	Statistiske enheter Bygninger Jordarter Arealbruk Menneskers helse og sikkerhet Offentlige og allmennyttige tjenester Anlegg for miljøovervåking Produksjons- og industrianlegg Landbruks- og akvakulturanlegg Befolkningsfordeling – demografi Områder med særskilt forvaltning, restriksjoner eller bestemmelser, og rapporteringsenheter Naturrisikosoner Atmosfæriske forhold Meteorologiske forhold Oseanografiske forhold Sjøområder Biogeografiske områder Leveområder og biotoper Artsfordeling Energiressurser Mineralressurser

Tabell 1: Temainnholdet i Inspiredirektivets tre vedlegg

eller overføre data mellom ulike funksjonelle enheter på en slik måte at brukeren ikke trenger spesiell kunnskap om disse enhetenes karakteristikk (etter EN ISO 19118 *Geographic information - Encoding*). Direktivet benytter en snevrere definisjon knyttet opp mot geodata og geodatatjenester. Interoperabilitet er i direktivet definert som muligheten til å sammenstille geodatasett, og få geodatatjenester til å samvirke, uten gjentatt manuell inngripen, slik at resultatet blir sammenhengende og merverdien til datasettene og -tjenestene øker. De to definisjonene er i praksis sammenfallende så lenge omtalen gjelder geodata og geodatatjenester. Interoperabilitet er knyttet til tjenester og data-

systemer. Standardisering og harmonisering av data gjør det lettere å oppnå interoperabilitet mellom tjenester og systemer.

En forutsetning for å oppnå interoperabilitet er at de forskjellige datasettene i tilstrekkelig grad er harmonisert til hverandre, dvs. følger visse felles regler for struktur, identifi- sering og klassifisering mv.

Det vil bli utarbeidet individuelle spesifika- sjoner for alle vedlegg 1, 2 og 3-temaene. Spesifikasjonene vil fastsette krav til harmo- nisering av data som skal utveksles mellom institusjoner i henhold til direktivet. Spesifi- kasjonene vil også være viktige for en mer presis avgrensning av det saklige virkeom- rådet for direktivet. Beskrivelsene av data-

temaene som framgår av vedlegg 1, 2 og 3 i direktivet, er i generelle former, og er på flere punkter bare egnet til å antyde omfang og detaljering innenfor de enkelte temaene. Det er først når de endelige dataspesifikasjonene foreligger med detaljerte datamodeller at man vet konkret hvilke geodata som skal deles mellom myndighetene.

Kommisjonen har så langt utarbeidet to dokumenter om de mer prinsipielle sidene for dette arbeidet, *Generic Conceptual Model (2008-06-20)* og *Methodology for the development of data specifications (2008-06-20)*. Dokumentene beskriver bl.a. en metode for utvikling av dataspesifikasjoner basert på UML datamodellering.

Organer som skal dele data og tjenester

Kravet om deling gjelder med henblikk på offentlige oppgaver som kan få virkninger for miljøet. Følgende virksomheter skal dele geodata og tjenester:

- statlig eller annen offentlig forvaltning, herunder offentlige rådgivende organ på nasjonalt, regionalt eller lokalt plan
- andre rettssubjekter som utfører offentlige forvaltningsoppgaver i henhold til nasjonal lovgivning

Det samme gjelder også overfor fellesskapsinstitusjoner og offentlige myndigheter i andre medlemsstater, og på gjensidige og like vilkår, organ etablert etter internasjonale avtaler som EU eller medlemsstatene er part i.

Hva som menes med offentlige forvaltningsoppgaver, er ikke klart definert. Dette kan variere fra land til land, beroende på politisk styre, tradisjoner og kultur. Langt på vei bestemmer medlemsstaten hva som er en offentlig forvaltningsoppgave. Hva som menes med oppgaver som kan få virkninger for miljøet, må antakelig forstås vidt. All virksomhet som gjelder arealbruk, vil kunne omfattes.

I utgangspunktet vil det være offentlige myndigheter på statlig nivå som er omfattet

av direktivet. Datasett som innehas av eller oppbevares på vegne av offentlig myndighet som fungerer på det laveste forvaltningsnivået, er bare omfattet av direktivet når datasettene blir samlet inn eller spredt iht. lover eller statlige bestemmelser.

I Norge har kommunene et lovbestemt ansvar for flere av datatemaene i direktivet. Det følger av plan- og bygningslovens bestemmelser om offentlig kartverk. Direktivet berører derfor også kommunene.

Begrensninger i tilgang og deling

Allmennhetens tilgang til tjenestene kan begrenses ut i fra nærmere angitte vilkår. Ordlyden svarer til en tilsvarende bestemmelse i miljøinformasjonsdirektivet³.

Tilgang til søketjenestene kan bare begrenses når slik tilgang vil få negative følger for internasjonale forbindelser, offentlig sikkerhet eller nasjonalt forsvar. Tilgang til de andre tjenestene kan i tillegg begrenses når slik tilgang vil få negative følger for:

- fortrolig offentlig saksbehandling
- personvernet
- forretningshemmeligheter
- vernet av miljøet som informasjonen gjelder, f.eks. sjeldne arters habitat
- domstolsbehandling ol.
- immaterialrettigheter

Kravet om deling av geodatasett og tjenester mellom offentlige myndigheter, gjelder i utgangspunktet uten vilkår så lenge dette vedrører offentlige oppgaver som kan få virkninger for miljøet. Det må likevel antas at deling ikke kan skje i strid med nasjonal lov, f.eks. om fortrolighet i saksbehandlingen. I fortalet til direktivet blir det presisert at nettlestene skal opereres i samsvar med personverndirektivet⁴. Direktivet slår dessuten eksplisitt fast at deling kan begrenses når dette vil bringe domstolsbehandling, offentlig sikkerhet, nasjonalt forsvar eller internasjonale forbindelser i fare.

3. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/4/EF av 28. januar 2003 om offentlig tilgang til miljøinformasjon.

4. Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger.

Gjennomføringsbestemmelser

Kommisjonen skal gi utfyllende regler til direktivet i form av såkalte gjennomføringsbestemmelser. Det omfatter regler om:

- Metadata
- Interoperabilitet og harmonisering av data og tjenester
- Nettjenester
- Vilkår for fellesskapsinstitusjonenes tilgang til geodata og tjenester
- Overvåking av den geografiske infrastrukturen og rapportering om gjennomføringen av direktivet

De mer praktiske og tekniske sidene ved gjennomføringen av direktivet vil være avhengig av den endelige utformingen av disse bestemmelsene. Det er derfor fortsatt knyttet usikkerhet til hvordan direktivet vil fungere i praksis.

Timeplan

Senest i mai 2009 skal medlemsstatene ha vedtatt nødvendige lov- og forskriftsbestemmelser for å gjennomføre direktivet i nasjonal rett. Fristen framkommer av selve direktivet.

Kommisjonen har satt november 2010 som frist for når den europeiske geoportalen skal være i drift. Kommisjonen legger til grunn at første versjon av medlemsstatenes søke-, visnings-, nedlastings- og transformasjonstjenester skal være i drift fra samme tidspunkt.

Fristene for når medlemsstatene skal ha etablert metadata, regnes fra når gjennomføringsbestemmelsene om metadata foreligger. Bestemmelsene var klare fra Kommisjonen i mai 2008, men er i skrivende stund enda ikke offentliggjort. Metadata for vedlegg 1 og 2-data skal være på plass to år etter dette. Metadata for vedlegg 3-data skal være på plass etter fem år.

Fristene for når medlemsstatene skal gi tilgang til harmoniserte data, regnes fra når de ulike dataspesifikasjonene foreligger. Spesifikasjonene for vedlegg 1-data er i direktivet forutsatt å foreligge fra Kommisjonen innen mai 2009, vedlegg 2 og 3-data innen mai 2012. I tillegg skilles det mellom nyinnsamlede og eksisterende data. Nyinnsamlede data skal være tilgjengelig på harmonisert form to år

etter at dataspesifikasjonene foreligger. Eksisterende data skal være tilgjengelig på harmonisert form innen sju år.

Fristene for etablering av metadata og tilgang til harmoniserte data kan etter dette oppsummeres som følger:

- mai 2010 – Metadata for vedlegg 1 og 2-data
- mai 2011 – Nye vedlegg 1-data på harmonisert form
- mai 2013 – Metadata for vedlegg 3-data
- mai 2014 – Nye vedlegg 2 og 3-data på harmonisert form
- mai 2016 – Eksisterende vedlegg 1-data på harmonisert form
- mai 2019 – Eksisterende vedlegg 2 og 3-data på harmonisert form

Organisering av arbeidet

Arbeidet med gjennomføringsbestemmelsene i Kommisjonen ledes fra generaldirektoratet for miljø med bidrag fra det statistiske byrået (Eurostat) og forskningsdirektoratet (JRC). Kommisjonen støtter seg i arbeidet på ulike ekspertgrupper der det også deltar norske eksperter.

Kommisjonen har innbudt berørte organisasjoner til å bidra i arbeidet, både offisielle høringsetater (Legally Mandated Organisations – LMOs) og andre typer høringsfora (Spatial Data Interest Communities – SDICs). Fra Norge er Statens kartverk meldt inn som høringsetat (LMO) og Norge digitalt som høringsforum (SDIC).

Statens kartverk koordinerer norske innspill via de ulike tema- og referansegruppene innenfor Norge digitalt.

Blant andre høringsfora er også teknisk komité for geografisk standardisering i ISO (ISO/TC211) og flere europeiske samarbeidsorganisasjoner, bl.a. det meteorologiske samarbeidet European Meteorological Infrastructure, det geologiske samarbeidet EuroGeoSurveys og samarbeidet mellom europeiske kartverk, EuroGeographics. Norske etater som deltar i slike organisasjoner, vil i mange tilfeller kunne øve viktig innflytelse gjennom denne type kanaler.

Kommisjonen sender alle ekspertutkastene på høring til de innmeldte høringsetatene

(LMO) og høringsfora (SDIC). I praksis bør norske interessegrupper gi sine synspunkter i disse rundene, da Kommissjonen bare unnaksvis har lagt opp til å sende forslagene på alminnelig høring. Statens kartverk bekjentgjør høringene for berørte instanser i Norge.

Før Kommissjonen vedtar bestemmelsene, skal forslaget legges fram for en komité (Inspire-komiteen) med representanter fra alle medlemsstatene til uttalelse. Norge deltar i komiteen som observatør.

Metadata

Kommissjonens forslag til gjennomføringsbestemmelser for metadata ble godkjent av Inspire-komiteen 14. mai 2008. Forslaget omfatter i underkant av 20 metadataelementer for henholdsvis geodatasett og geodatatjenester. Forslaget er ventet å bli vedtatt og publisert i løpet av høsten 2008. En metadataeditor basert på disse bestemmelsene er tilgjengelig på kommissjonens nettsider for Inspire.

Uttalelser fra bl.a. teknisk komité for geodatastandardisering (ISO/ TC211) påpeker at det er en vesentlig svakhet ved forslaget at koblingen til standardene ikke er gode nok. Dette vil kunne hindre interoperabilitet mellom Inspire-tjenester på europeisk og nasjonalt nivå. Svakheten har mindre betydning for deling på nasjonalt nivå.

Interoperabilitet og harmonisering av data og tjenester

Gjennomføringsbestemmelser for harmonisering av vedlegg 1-data skal etter planen behandles av Inspire-komiteen i mai 2009.

Et utkast skal etter planen sendes på høring til høringsfora og nasjonale høringsinstanser i november 2008. Reviderte grunnlagsdokument av mer generell art var på tilsvarende høring sommeren 2008.

Nettjenester

Gjennomføringsbestemmelser for søke- og visningstjenestene skal etter planen behandles av Inspire-komiteen i november 2008. Be-

stemmelsene for nedlastings- og transformasjonstjenester skal etter planen behandles i mai 2009. Et utkast om søke- og visningstjenester var på høring til høringsfora og nasjonale høringsinstanser i desember 2007. Et utkast om nedlastings- og transformasjonstjenester skal etter planen på høring til høringsfora og nasjonale høringsinstanser i desember 2008.

Tjenestene er foreslått definert som Inter-nett-løsninger basert på åpne standarder, først og fremst geodatastandardene i ISO-serien 19100 og fra OGC (Open Geospatial Consortium)⁵.

Visningstjenestene er foreslått å følge standarden EN ISO 19128 *Geographic information – Web Map Server interface*. Det betyr at en visningstjeneste defineres som en «Web Map Service» (WMS).

Nedlastningstjenestene vil være basert på tradisjonell filnedlasting av ferdig genererte datasett, og mer dynamiske tjenester basert på OGCs *Web Feature Service*, antakelig i den versjon som vil bli EN ISO 19142 *Geographic information – Web feature service*.

Når det gjelder transformasjonstjenestene og særlig påkallingstjenestene, er det fremdeles knyttet stor usikkerhet til hva slags tjenester dette faktisk skal bli. Det er sannsynlig at gjennomføringsbestemmelsene for transformasjonstjenestene vil beskrive tjenester for koordinattransformasjoner. Andre typer transformasjoner har vært drøftet, for eksempel såkalte skjematransformasjoner, dvs. omforming av data fra en gitt datamodel til en annen modell. Problemet med skjematransformasjon er at det i dag ikke finnes noen standardisert måte å realisere dette på.

Administrative og rettslige rammer for deling av data og tjenester

Medlemsstatene skal gi fellesskapets institusjoner og organ tilgang til geodata og -tjenester på harmoniserte vilkår. Det skal fastsettes utfyllende gjennomføringsbestemmelser vedrørende disse vilkårene. Bestemmelsene skal etter planen behandles av Inspire-komiteen i mai 2009. Et utkast skulle etter planen vært sendt på høring til høringsfora og nasjonale

5. Kart og plan nr. 4-2006 gir en nærmere oversikt over internasjonale standarder, se <http://www.statkart.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=5780>

høringsinstanser i mai 2008, men er i skrivende stund ikke sendt ut.

De administrative og rettslige rammene for deling i og mellom medlemsstatene, er gitt i selve direktivet. Det skal ikke gis gjennomføringsbestemmelser om dette. Det vil derfor være opp til medlemsstatene å etablere de mer detaljerte ordningene basert på lokale forutsetninger. Medlemsstatene vil derfor fortsatt kunne organisere deling av data og tjenester etter egne regler, rammeverk og tradisjoner for offentlig samarbeid.

Overvåking og rapportering

Medlemsstatene skal overvåke gjennomføringen og bruken av den nasjonale infrastrukturen, og gjøre resultatet tilgjengelig for Kommisjonen og for allmennheten. Hvert tredje år skal medlemsstatene sende en rapport om dette til Kommisjonen, første gang i mai 2010. Rapporten skal bl.a. inneholde en oppsummerende beskrivelse av:

- hvordan koordineringen mellom produsenter, brukere og formidlingsorgan fungerer
- forholdet til tredjeparter
- hvordan kvalitetssikringen er organisert
- bruken av infrastrukturen
- avtaler om datadeling mellom offentlige myndigheter
- kostnad og nytte ved gjennomføringen av direktivet

Det skal fastsettes utfyllende regler om dette i form av gjennomføringsbestemmelser. Et utkast ble sendt på høring til høringsfora og nasjonale høringsinstanser i mars 2008. Bestemmelsene skal etter planen behandles av Inspire-komiteen i november 2008.

Betaling for geodata

Direktivet har begrenset betydning for pris- og finansieringspolitikken for geodata.

Søketjenestene, i utgangspunktet også visningstjenestene, skal være gratis tilgjengelige for allmennheten. Data som gjøres tilgjengelig via visningstjenestene, kan ha en

form som hindrer viderebruk for kommersielle formål. For nedlastingstjenestene er det fritt opp til landene å kreve betaling innenfor rammene av viderebruksdirektivet⁶.

Noen kommuner har valgt å etablere sine søke- og visningstjenester med krav om betaling. I noen tilfeller gjelder det også informasjon som faller inn under miljøinformasjonsloven. Kommunene viser til at de oppfyller lovens krav om gratis tilgang til informasjon ved skriftlige henvendelse eller personlig oppmøte i kommunens lokaler. Direktivets krav om at det skal foreligge digitale tjenester, kan kreve endringer i denne politikken.

Eventuell betaling for deling av geodata og tjenester mellom offentlige myndigheter, må være forenlig med det overordnede målet om å forenkle delingen mellom myndighetene. Satsene skal i så fall ikke overstige hva som er nødvendig for å sikre kvalitet og forsyning av data og tjenester til sammen med en rimelig avkastning på investert kapital. Krav om betaling mellom myndigheter må ikke skape praktiske hindre for deling av data og tjenester.

Gjennomføring av direktivet i de nordiske landene

Danmark, Finland og Sverige har startet arbeidet med å gjennomføre direktivet. Landene ser på Inspire som et godt tiltak for bedre tilgangen til offentlige geodata, og dermed legge grunnlaget for mer effektiv og bruker-tilpasset e-forvaltning.

De foreløpige vurderingene tyder på at alle landene mener det er nødvendig med nye lovhjemler, og at dette best kan skje i form av en egen lov om den geografiske infrastrukturen. Danmark, Finland og Sverige vil ventelig legge fram forslag til slik lov i løpet av høsten 2008. Både Danmark, Finland og Sverige legger opp til å etablere nasjonale geodataportaler i regi av de statlige kartverkene.

Det er ventet at direktivet blir formelt tatt inn i EØS-avtalen i løpet av høsten 2008. Bli direktivet en del av EØS-avtalen, må Norge og Island følge opp direktivet etter den samme tidsplanen som de andre europeiske landene.

6. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2003/98/EF om viderebruk av informasjon fra offentlig sektor.

Gjennomføring av direktivet i Norge

Norge har så langt betraktet direktivet som relevant for EØS-avtalen. Direktivet er nært knyttet til miljøinformasjonsdirektivet, og føyer seg godt til gjeldende norsk politikk på geodataområdet.

Gjeldende norske lovbestemmelser er antakelig ikke tilstrekkelige for å gjennomføre direktivet. Obligatorisk deling av geodata mellom statlige og kommunale organer krever i utgangspunktet lovhjemmel selv om dette til nå langt på vei har latt seg gjennomføre med frivillige avtaler. Det er også gode grunner til å formulere allmennhetens tilgang til Inspire-tjenestene som en lovregulert rett.

En beslutning om å ta inn direktivet i EØS-avtalen krever i så fall tilslutning fra Stortinget. Et forslag om lovendring må følge de ordinære prosedyrene for dette. Det innebærer at saken må legges fram i en åpen høring hvor alle interesserte kan uttale seg før departementet kan utarbeide en proposisjon til Stortinget.

Det ligger godt til rette for å gjennomføre direktivet i Norge som en tilpasning og videreføring av Norge digitalt. Det reiser spørsmålet om deltakelsen i Norge digitalt bør være lovregulert. Direktivet krever visse former for lovregulering. Det vil innenfor en slik lovregulert ramme antakelig likevel kunne være en fordel å videreføre Norge digitalt som et i hovedsak avtaleregulert samarbeid. Avtaleregulering innbyr til fleksible løsninger der hensynet til medvirkning og «eierskap» sikres.

Ansvar for å følge opp direktivet vil ligge til de enkelte kommunene og fagetatene. Hver enkelt kommune og etat må sette av ressurser for å etablere metadata og harmonisere egne data i henhold til kravene i direktivet. Noen land ser for seg et sentralisert ansvar for geodatatjenestene. Norge har til nå basert seg på at ansvaret for å etablere og operere geodatatjenestene ligger til de enkelte dataeier. Den norske holdningen er godt i tråd med direktivet som ser data og tjenester i nær sammenheng med hverandre.

Mindre datakyndige brukere vil ikke uten videre kunne nyttiggjøre seg geodatatjenestene slik de ser ut til å bli definert i Inspire. Det betyr at det offentlige må forsikre seg om at det blir opprettet allment tilgjengelige geoportaler, eller i det minste praktiske innsynsløsninger, for at slike brukere skal kunne se og søke fram data på en intuitiv og brukervennlig måte. Det ligger godt til rette for at Statens kartverk videreutvikler geoportalen «GeoNorge» til dette formålet ved siden av mer spesialtilpassede løsninger i regi av fagetater og kommuner.

Takk

Forfatteren har i denne artikkelen benyttet seg av ideer og tekst fra Arvid Lillethun, Kari Strande, Kåre Kyrkjeeide, Laila Aslesen, Per Ryghaug, Olaf Østensen og Nina Lunde Østvold. Alle disse har derfor bidratt vesentlig til innholdet i artikkelen.

Aktuelle lenker

Danske informasjonssider om Inspire:

<http://www.inspire-danmark.dk/>

Direktivet på alle EU-språk:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007L0002:EN:NOT>

EU-kommisjonens informasjonssider om Inspire:

<http://inspire.jrc.ec.europa.eu>

Finske jord- og skogbruksministeriets informasjonssider om Inspire:

http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maanmittaus_paikkatiedot/paikkatietojenyhteiskaytto/inspire.html

Islandske Landmælingar Íslands informasjonsside om Inspire:

<http://www.lmi.is/sersvid/inspire/>

Statens kartverks informasjonssider om Inspire:

http://www.statkart.no/Norge_digitalt/Norsk/Inspire/

Svenske Lantmäteriets informasjonssider om Inspire:

http://www.lantmateriet.se/templates/LMV_Page.aspx?id=12635